

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Pukkilan kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

vs. kunnanjohtaja

Juha Rehula

Onnintie 3

07560 Pukkila

juha.rehula@pukkila.fi

050 343 7418

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Pukkilan kunnanhallitus 21.9.2020

Hallintosäännön mukaan kunnanhallitus antaa kunnan puolesta lausunnot

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen keskeisimmät tavoitteet läpi eri vaiheiden ovat olleet ihmisten eli palvelujen tarvitsijoiden asettaminen uudistuksen keskiöön, palvelujen vastuun siirtäminen yhtä kuntaa laajemmalle vastuulle sekä palvelujen niin horisontaalinen kuin vertikaalinenkin integraatio. Järjestämisvastuun siirtäminen laajemmille hartioille mahdollistaa resurssien ja asiantuntemuksen nykyistä paremman hyödyntämisen taaten nykyistä yhdenvertaisemmat palvelut. Hoito ja hoivapalvelut kohtaavat palvelujen tarvitsijan kokonaisvaltaisemmin.

Lähtökohtatilanteessa maakuntien olosuhteet ja uudistuksen suuntaisten palveluiden ja palveluverkon rakentaminen ovat hyvin erilaisissa tilanteissa. Meillä on esimerkkejä pitkälle viedyistä integroiduista toimintamalleista kun taas toisaalla valmistelu aloitetaan käytännössä alkupisteestä. Valtion ohjaus uudistuksen lainsäädännöllistä pohjaa luotaessa on tätä taustaa vasten perusteltua. Samoin rahoituksen tullessa valtion varoista on lisääntyvälle valtion vaikuttamiselle perustelunsa palvelujen yhdenvertaisuuden lisäämiseksi ja uudistuksen läpiviennin varmistamiseksi. Ohjauksen keinoja tulee kuitenkin uudelleenarvioida tai löytää muut toimintatavat, joilla alueelliset erityispiirteet tulevat huomioiduiksi.

Alueelliset erityispiirteet tulee kyetä huomioimaan. Lainsäädännön ja valtion ohjauksen tulee antaa raamit, mutta maakunnalliselle päätöksenteolle tulee antaa mahdollisuus ratkaisuihin, jotka edesauttavat palveluiden laatua ja palveluiden saavutettavuutta. Tuotantorakenteiden nykyinen monimuotoisuus ei tule riittävällä tavalla huomioiduksi lausuntokierroksella olevassa esityksessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteet ovat olleet ja ovat jatkossakin pääosin korjaavia toimenpiteitä. Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa sote-maakunnilla on oma roolinsa, mutta jatkossakin kunnissa tehtävä hyte-työ ja kunnan eri toimialojen onnistuminen terveyden edistämiseen liittyvässä työssä on keskeisessä asemassa.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Pelastustoimi on pääsääntöisesti maakunnallisesti organisoitua voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, mikä tarkoittaa, ettei palveluiden saatavuuteen tai yhdenmukaisuuteen ole organisaation näkökulmasta tulossa juurikaan muutoksia.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan ensihoito on sosiaali- ja terveydenhuollon vastuulla. Palvelutuotannossa eri alueilla on eroja ja pelastustoimen rooli vaihtelee. Tuleva organisoitumistapa ei saa olla esteenä saumattomalle yhteistyölle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen

kesken ensihoidossa. Pelastustoimien itsenäinen asema tulevassa sote-maakunnassa on perusteltua, mutta palvelutuotannon osalta tulee kyetä löytämään toimintamallit, jotka ovat resurssitehokkaita ja takaa sote-maakunnan asukkaille laadukkaat ja saavutettavuuden optimoivat palvelut niitä tarvittaessa. Mikäli pelastustoimi toimii ensihoitopalvelun tuottajana, sote-maakunnan sisällä tulee varmistaa se, että toiminnot eivät hallinnollisesti liiaksi eriydy toisistaan. Tämä on oleellista resurssien järkevän käytön näkökulmasta. Pelastustoimea ja sosiaali- ja terveystoimea ei tule liiaksi eriyttää toisistaan tulevissa organisaatioissa, vaan tulisi pyrkiä vahvaan integraatioon myös hallinnollisesti.

Uudellamaalla maantieteellinen maakunta jaettaisiin erilliskäytön mukaisesti kuitenkin myös pelastustoimen osalta. Nykyisten Uudenmaan pelastuslaitoksen vastuujaotus säilyisi sillä muutoksella, että nykyinen Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen alue jaettaisiin kahtia Vantaa-Keravan ja muun Keski-Uusimaan alueeseen sote-maakuntajaon mukaisesti.

Uudenmaan alueelliset erityispiirteet, niiden vaikutusarvio ja suhde rahoituspohjaan eivät tule ehdotuksessa riittävällä tavalla huomioiduksi.

Mikäli pelastustoiminnan vaikuttavuutta tarkastellaan alueellisten tehtäväryhmien kautta, sammutustehtävien vasteajoissa ja palvelutasossa nyt esitetty pelastustoimen järjestämismalli ei Pukkilan kunnan oman yleisen vaikutusarvion perusteella aiheuttane kunnassa poikkeamaa (neutraali), mutta vain sillä olettamuksella, että nykyisen tasoinen ja tavoin järjestetty palotoimen yksikön sijainti säilyy edelleen Pukkilassa.

Ensihoidon järjestämismääräyksiä kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollolle, mistä syystä on nähty tarpeellisuutta liittää pelastustoimen uudistus reformiin. Pelastustoimi tuottaa osassa maata ensihoidon lisäksi myös ensivastepalvelua. Toiminta samassa organisaatiossa parantaa siis teoriassa mahdollisuutta kehittää toimintoja yhteisesti.

Lakiluonnoksen osana olevassa nk. Uusimaa-laissa on kuitenkin esitetty HUS:n vastaavan ensihoidosta nykyisen kaltaisesti. Realistisena huolena on, että ensihoidon ohjaus Uudellamaalla vahvistuu HUS:iin, jolloin tavoiteltava synergiaetuna sote-maakunta-pelastustoimi –välillä Itä-Uudenmaan ja muiden järjestämisalueiden välillä häviää, samoin voi hävitä ensisijainen syy siihen, miksi pelastustoimi alkuun liitettiin hankkeeseen.

Ensihoitoa on äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan kiireellisen hoidon antaminen jo kentällä ja tarvittaessa potilaan kuljettaminen hoitopaikkaan. Mainitun kiireellisyyden ja (sairaan-kuljetuksen) vasteaikojen sekä palvelutason osalta esitetty malli on Pukkilan kunnan kannalta epäedullinen sillä olettamuksella, että Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen ensihoitoyksiköt pysyvät uudistuksen jälkeenkin sijoitettuna vain kolmelle pelastusasemalle (Porvoo, Sipoo ja Loviisa) ja kahdelle ambulanssiasemalle (Söderkulla ja Koskenkylä).

Toisin sanoen pelastustoimen järjestämislaissa mainittu palveluiden kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, vaikkakin rajoitetusti vain tiettyjen tehtävien osalta, muodostaa kunnalle todellisen riskin siitä, että pelastustoimen vasteaika alueella pitenee järjestämisalueen muuttuessa Päijät-Hämeestä Itä-Uudellemaalle.

Mikäli pelastustoimi toimii ensihoitopalvelun tuottajana, sote-maakunnan sisällä tulee varmistaa se, että toiminnot eivät hallinnollisesti liiaksi eriydy toisistaan. Maakunnissa tulisi kiinnittää huomioita sote-maakunnan organisoitumiseen siten, että ensihoidon järjestämisessä järjestämisvastuu on sosiaali- ja terveydenhuollolla, mutta sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimi tekevät sen tuottamisessa saumatonta yhteistyötä. Tämä on oleellista resurssien järkevän käytön näkökulmasta. Pelastustoimea ja sosiaali- ja terveystoimea ei tule liiaksi eriyttää toisistaan tulevissa organisaatioissa, vaan tulisi pyrkiä vahvaan integraatioon myös hallinnollisesti.

Pelastustoimen toimiessa mahdollisesti liikelaitosmallilla maakuntahallituksen alaisuudessa, tulee ehdottomasti huolehtia siitä, että sote-maakuntahallituksella on otto-oikeus johtokunnan päätöksiin, muutoin on vakava riski toiminnan ja erityisesti talouden irtaantuminen sote-maakunnan muusta toiminnasta.

Lisäksi erityinen huoli liittyy pelastustoimen rahoituksen riittävään tasoon. Lakiesityksessä sote-maakuntien ja sen ohessa pelastustoimen rahoituksesta puhutaan ainoastaan Tilastokeskuksen aineistosta riskiruohtujen osalta, mikä vääristää rahoituksen painotusta ja erityisesti Itä-Uudellamaalla ei turvaa tavoitteiden mukaista pelastustoimen järjestämistä johtaen joka tapauksessa lisärahoituksen tarpeeseen kesken talousarviovuoden.

Pelastustoimen rahoituksen tullessa karkeasti 70 prosentin osuudella asukasluvusta ja -tiheydestä sekä palveluntarpeesta ja vain 30 prosentin osuudella riskeistä, ei se huomioi alueellisia painotuksia. Itäisellä Uudellamaalla on lukuisia riskikohteita vasteineen hyväksytyssä Itä-Uudenmaan pelastustoimen palvelutasopäätöksessä, mutta kohteet eivät näy Tilastokeskuksen kautta laskettavassa rahoituksessa. Toimintaa myöskään merialueella ei ole huomioitu, kuten ei myöskään varautumista säteilyonnettomuuksiin. Nykyisellään Itä-Uudenmaan kunnat ovat todenneet riskit ja rahoittaneet pelastuslaitoksen varautumista niihin, mutta enää varautumista ei olisi mahdollista tehdä ko. rahoituskehityksessä.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kun lähtökohtana on kuntalain kaltaisiin säännöksiin ja vakiintuneisiin demokratian muotoihin voidaan osallistumismahdollisuuksia pitää sote-maakunnan mittakaavasta käsin kannatettavina. Kun kyse ei ole kuntien hallinnosta vaan sote-maakunnan hallinnosta niin alueen asukkaiden vaikutusmahdollisuudet ovat tehdyssä esityksessä riittävät. Tärkeää on muistaa, että erilaiset uudet

toimintatavat kuten asiakkaiden osallistuminen palvelujen kehittämistyöhön on kyettävä hyödyntämään ja on osa demokratian toteutumista.

Sote-maakunnista on tulossa itsehallinnollisia alueita. Vahva valtion toiminnallinen ja taloudellinen ohjaus syö itsehallinnon olennaisimpaan piirteeseen kuuluvaa omaa päätöksentekoa jopa niin pitkälle, että itsehallinnon toteutuminen on valmistelun edetessä huolellisesti arvioitava.

Pidemmällä aikavälillä sote-maakunnan taloudellista riippumattomuutta valtiosta on kyettävä vähentämään ja ohjausmallia on kyettävä muuttamaan niin, että sote-maakunnan itsehallinto voi toteutua lainsäädännön voimaantulon jälkeistä tilannetta paremmin.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei pääosin

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä pääosin

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

6 § Maakunnan toimivalta on hyvin rajoitettua ja ylhäältä ohjattua. Suuremmat valtuudet esim. monituottajamallin ja kumppanuuden hyödyntämiseen tulisi mahdollistaa. Itsehallinto pitäisi olla esitettyä sääntelyä väljempää, jotta esim. alueelliset erityispiirteet ja nykyisten oikeasti hyviksi ja luotettaviksi havaittujen toimintamallien jatko olisi mahdollinen.

8 luvussa sotemaakuntien yhteistoiminnan perusteet ovat kannatettavat ja mahdollistavat järjestämistä vastuun puitteissa.

3 § Pukkilan kunnanhallitus erikseen toteaa, että meillä on kolme kuntaa, jotka ovat maakuntajaon mukaisesti toisessa maakunnassa kuin yli vuosikymmenten ajan ovat olleet sote-palveluiden osalta erikoissairaanhoidossa ja sittemmin myös perustason palvelut osana Soite.a ja Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymää. Nämä kunnat ovat Kruunupyö, Myrskylä ja Pukkila. Pukkilan kunta on ollut osa PHhydyn integroitua palveluverkkoa vuodesta 2017 siirrettyään palvelujen järjestämistä vastuun pois itseltään.

Pukkilan kunnanhallitus esittää, että tällainen järjestely voisi olla sote-maakuntalain voimaantulon jälkeenkin mahdollista joko lisäämällä 3 §:ään viides kohta ”kunnat, joilla on jo olemassa toimiva sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö yli maakuntarajojen historiallisista, maantieteellisistä tai kielellisistä syistä” tai ehdotettujen pykälien mukaisena palvelutoimintana esimerkiksi sopimusteitse.

Yli sote-maakuntarajojen tapahtuvan kuntalaisten palvelujen käytön perustaa on kirjoitettu terveydenhuoltolakiin. Tämä erityislainsäädännössä oleva mahdollisuus on olemassa, mutta tästä lain suomasta mahdollisuudesta tulisi tehdä nykyistä selkeämpi kirjaus myös valmisteilla olevaan lainsäädäntöön.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Sote-maakuntalain yhteys rahoituslakiin on vahva, lisäksi sote-maakuntien hallinto on näennäisestä subsidiariteettiperiaatteesta ja itsehallinnosta huolimatta voimakkaasti valtion ohjauksessa. Vahingollisena voidaan pitää lain henkeä, jossa voimakas valtiollinen ohjaus keskittää kuntien ja muodostettavien sote-maakuntien päätösvaltaa pois itse alueilta. Valittaville sote-maakuntavaltuustoille jäänee vain näennäinen päätösvalta palveluverkon ja rahoituksen käyttöön. Tästä syystä sote-maakuntalaki ei sellaisenaan muodosta tarkoituksenmukaista yleislakia tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle.

Tarvevakoitu rahoitusmalli on perusteltu. Aidosti toimintaa kehittäviä ja parantavia elementtejä tulisi löytää myös talouden osalta. Esitetty ratkaisu - vieläpä käytännössä pitkällä siirtymäajalla nykyisten menojen betonointi ei ole tarkoituksenmukaisin tapa. Maakuntien välisiä sote-menoja vertailtaessa palveluverkkojen tulisi voida kehittyä sosiaali- ja terveydenhuollon ei talouden tai vahvan valtion ohjauksen ehdoilla. Perusrahoitusratkaisu on kannatettava, mutta toiminnallisen kehittämisen elementtejä ja kehittämisotteeseen kannustavuutta tulee kyetä löytämään sekä tekemään riittävät muutokset myös esitettyihin pykäliin.

Ongelmallista on myös korjaus- ja ylläpitoinvestointeja suurempien investointien ohjauksen kytkeminen lainanottovaltuutusten käsittelyyn valtioneuvoston tasolla (15-16§). Menettely voi johtaa maakunnan palveluntarpeen kannalta muutoin tarpeellisten investointien estämiseen sen hallintotasan toimesta, joka kuitenkin eniten on irrallaan maakunnan toiminnasta.

Vaikka investointien ja lainanoton tulee perustua pitkäjänteiseen suunnitelmaan, lainanottovaltuuden perustuminen laskennalliseen lainanhoitokatteeseen ei ota huomioon merkittävien investointien tarveperusteista arviointia. Sote-maakunnalla saattaa olla korkea lainakanta, mutta silti tarve investoida. Nyt esitetyssä muodossa tällaiset kiireelliset ja välttämättömät investoinnit käsitellään erillisessä menettelyssä. Näiden käsittely voisi olla osa sote-maakunnan ja ministeriöiden välistä neuvottelua.

Sote-maakunnan arviointimenettelyyn liittyvät pykälät (120-121§) ovat osittain tulkinnanvaraisia, mitä erityisesti niiden ei luonteensa vuoksi tulisi olla.

Esityksessä todetaan, että mikäli maakunnan rahoituksen taso ei turvaisi alueella riittäviä sote- tai pelastustoimen palveluja, olisi maakunnalla myös kesken talousarviovuoden oikeus saada valtion lisärahoitusta. Tämä huomioitaisiin myös jatkossa kustannusten arvioinnissa, jos tarve katsottaisiin pysyväisluonteiseksi. Lisärahoituksen saaminen toistuvasti kuitenkin muutoin, kuin perusteltuna kustannustason nostona, olisi yhtenä sote-maakuntalaissa säädettävän sote-maakuntien arviointimenettelyn käynnistämisen kriteerinä muiden taloudellisten tunnuslukujen ohella. Merkityksellinen ristiriita sisältyy terminologisesti rahoituksen saamisen ”oikeuteen”, johon vetoaminen sinällään toistuvasti voisi johtaa arviointimenettelyyn. Ristiriitaisuutta lisää rahoituksen sidosteisuus palveluntarpeeseen, jonka yllätyksellisyyteen sote-maakunta ei voi täysin vaikuttaa. Maakunnan arviointimenettely voitaisiin käynnistää myös palvelujen järjestämisedellytyksiin liittyvien kriteerien perusteella.

Toinen ristiriita liittyy pykälän 121§ 1. momentin 4. kohtaan, jonka mukaan yksi sote-maakunnan arviointimenettelyn kriteereistä olisi maakunnalle kiireelliseen ja/tai välttämättömään investointiin liittyvä lainanottovaltuus taikka kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana lisärahoitusta. Mikäli kohdassa todella tarkoitetaan jo yhden lainanottovaltuutuksen mahdollisesti johtavan arviointimenettelyyn, tulisi kirjausta selkeyttää.

Arviointimenettelyssä tulisi yleisestikin merkittävästi palveluiden saatavuuteen vaikuttavana toimenpiteenä olla säädettyä valitusoikeudesta ja täytäntöönpanokielloista.

Valtakunnallisesta toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskuksesta säädetään sote-maakuntalain 21§:ssä, jonka tehtävänä olisi ylläpitää sote-maakuntien yhteistä tilatietojärjestelmää ja sillä voisi olla myös muita sote-maakuntien päättämiä tehtäviä. Tarkemmat säädökset on otettu voimaanpano- ja rajoituslakeihin sekä pelastustoimen järjestämislakiin. Aikaisemmasta maakuntareformista poiketen mainitulle taholle ei siis siirtyisi kiinteistöjen omistusta. Sen sijaan sote-maakunta vuokraisi kunnilta niiden omistukseen jäävät kiinteistöt kolmeksi vuodeksi yhden vuoden optiolla (3+1). Sekä sotepalveluiden että pelastustoimen irtain omaisuus ja sopimukset siirtyisivät kuitenkin sote-maakunnille varoineen ja velkoineen. Siirtymäkauden jälkeen maakunta voisi jatkaa vuokrausta niiden tilojen osalta, jotka se toiminnassaan tarvitsisi.

Tilojen valtakunnallisesta hallinnoinnista voisi olla tarkoituksenmukaisempaa säätää siten, että jokainen sote-maakunta olisi velvollinen vuokraamaan tilat vähintään mainitaksi ajaksi, mutta myös tätä pidemmästä ajasta voitaisiin tarkoituksenmukaisella tavalla sopia. Tällä varmistettaisiin se, että peruskunnan käyttöön ei jäisi tarpeettomia tai epätarkoituksenmukaisia tiloja siirtymäkauden jälkeen, ts. ettei nyt syntyvä kiinteistöriski realisoituisi liian nopeasti. Kun osa kunnista on jo aiemmin siirtänyt järjestämisvastuun peruspalvelujen osalta yhteistoiminta-alueille tai sairaanhoitopiireille, selvyyden vuoksi tulisi todeta, että myös näiden vuokrasopimusten osalta noudatetaan vähintään kolmen vuoden vuokrausvelvoitetta.

Edelleen 22 § säännöksessä voisi ottaa kantaa siihen hyväksyykö maakuntavaltuustoerityislainsäädännön mukaisia strategisia asiakirjoja erityisesti siltä osin, kun koskevat sekä kuntien että sote-maakunnan toimintaa (yhdyspinta-asiat).

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä pääosin

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei mielipidettä

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

23§ tulee muuttaa sote-maakuntien itsehallintoa lisäävään suuntaan niin että alueellisille erityispiirteiden huomioiminen mahdollistuu lakiluonnoksessa esitettyä paremmin ohjauksien kohdistuessa strategisen tason asioihin.

23§ 6 kohta tulee poistaa ja antaa sote-maakuntien itsehallintonsa puitteissa päättää tuotantorakenteestaan

23§ 11 kohta jättää liian avoimeksi mihin kaikkiin asioihin valtion on mahdollista lainsäädännön nojalla puuttua.

Lainsäädännön tasolla määritelty ohjausmalli tulee arvioida niin valtion näkökulmasta – ylipäättänsä ohjauksen tarve ja ennen kaikkea sen yksityiskohtaisuus – ja sote-maakuntien näkökulmasta todellisen itsehallinnon ulottuvuudesta käsin.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävät olisi toiminnallisin syin perusteltua siirtää sote-maakunnille.

Osa sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltoon kuuluvista palveluista olisi mahdollista koota suurempiin kokonaisuuksiin yhden tai useamman sote-maakunnan järjestettäväksi, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, laadun tai asiakkaiden oikeuksien varmistamiseksi tehtävän vaativuuden, harvinaisuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Mainittua kokoamista käsittelevät järjestämislain 4, 9, 34 ja 37§ jättävät lopulta hyvin avoimeksi, kuka ja millä tarkemmilla kriteereillä määrittäisi tilanteen, jossa lähipalvelu ei olisi tarkoituksenmukaisin tapa järjestää palveluja ja ne koottaisiin suurempiin kokonaisuuksiin/lähipalvelun toteutustapa muutettaisiin fyysisestä etäältä tai mobiilisti tapahtuvaksi. Edelleen säädetään, että muilla sote-maakunnilla ei ole päätösvaltaa kootuista palveluista, eivätkä ne saa järjestää, tuottaa tai hankkia muualta mainittuja palveluja. Kukin sote-maakunta vastaa kuitenkin kustannuksista osaltaan. Järjestämislaissa tulisi vähintään säätää siitä neuvottelumenettelystä sote-maakuntien välille, millä kokoaminen aidosti tapahtuu. Lisäksi merkittävästi palveluverkkoon ja saatavuuteen vaikuttavissa muutoksissa tulisi olla säädettyä valitusoikeudesta ja täytäntöönpanokielloista.

Koulu- ja opiskelijahuollon palveluiden järjestämisen kokoamisessa maakuntiin on perusteltua. Lainsäädännön kuitenkin tulisi mahdollistaa alueellinen tarkoituksenmukaisuusharkinta (lait terveydenhuoltolakien ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta).

Järjestämislain 12-12a§ rajaavat vahvasti edellytyksiä palvelujen hankkimiseksi yksityiseltä palveluntuottajalta, tässäkin tarkoituksenmukaisuusharkinta tulisi sisällyttää kriteeristöön.

Esitettyä säädöstä voidaan pitää erityisen vaarallisena siksi, että se vaarantaisi käytännössä voimaantullessaan päivystyslääkärien saannin syrjäisemmille alueille, ellei näitä selkeästi saataisi rekrytoitua virkalääkäreiksi paikallisen sote-maakunnan palvelukseen. Menettely voi vaarantaa päivystysjärjestelmän ja keskittää toimintoja vain kaupunkikeskuksiin. Joustavuus palveluiden tuottamisessa häviää, eikä sote-maakunnalle itselleen jäisi tässäkin yksityiskohdassa harkintavaltaa suhteessa lakisääteisyteen. Edelleen kirjaus tällaisenaan voi vaikuttaa lääkärin työnkuvaan ja kiinnostavuuteen kokonaisuutena.

Sen estämättä, mitä ostosopimuksesta edellä kuvatusti ja muutoin säädettäisiin, henkilöstön vuokraus olisi sallittua maakunnan alaisuuteen 12a§ mukaisesti, jolloin henkilö ei ole työsuhteessa sote-maakuntaan, mutta joka toimii sote-maakunnan suorassa työnjohdollisessa alaisuudessa.

Säädös voi johtaa kilpailutilanteeseen ja vaikeasti työllistävillä alueilla olla jopa kalliimpaa, kuin neuvoteltu ostopalvelusopimus. Kirjaus on ristiriidassa kustannusten kasvun hillitsemisen tavoitteen kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (Hyte) jäisi kuntien tehtäviksi ja näiden tulisi sisällyttää strategiseen suunnitteluunsa hyte-työn edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Työtä tehtäisiin yhteistyössä sote-maakuntien kanssa. Hyvinvointikertomuksesta ja -suunnitelmasta säädetään 7§ ja sen mukaisesta Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimesta rahoituslain 15§:ssä.

Hyte-lisäosan painoarvon tulisi olla merkittävästi esitettyä suurempi, jos aidosti halutaan vastata ennaltaehkäisevään uudistuksen tavoitteeseen.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

5 § Tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin

Tavoite koota erikseen määritettyjä palveluja suurempiin kokonaisuuksiin on hyväksyttävissä erityisesti toiminnallisista perusteista, joita pykälän perusteena kuitenkin ei mainita. Riippumatta koottavista tehtävistä, on jokainen maakunta pelastustoimen palvelujen tuottamisen osalta täysivaltainen. Koottavat tehtävät eivät synnytä maakuntien rakenteellista jakoa kahteen eri tasoon.

6 § Pelastustoimen palvelutasopäätös

Muutosesitys: lisätään maakunnalle velvoite kuulla kuntia pelastustoimen palvelutasopäätöksestä.

Perustelu: Kunnilla tiedot toimintojensa riskitasoista, aluesuunnittelusta, rakentamisesta jne., joita pelastustoimi tarvitsee alueellisen riskitiedon kokoamisessa ja palvelutarpeen kartoittamisessa. Lisäksi kunnilla vastuu perusinfrastruktuurin tuottamisesta ja ylläpitämisestä, joilla on suora vaikutus maakuntien varautumiseen.

9 § Pelastustoimen neuvottelukunta

Muutosesitys: Perusteluosaan lisätään maininta, että pelastustoimen neuvottelukunta kuulee työssään kuntia.

Neuvottelukunnan ei tule olla ohjauksen, vaan (asiakas)palautteen käsittelyn rakenne. Neuvottelukunnan tulee kerätä palautetta pelastustoimen palveluista ja neuvottelukunnan työn puitteissa tulee kuulla mahdollisimman laajaa joukkoa pelastustoimen asiakkaita ja sidosryhmiä. Perusteluissa on mainittu pelastustoimen järjestökentän sekä pelastustoimen asiantuntijoiden kuuleminen, mutta ei kuntien kuulemista.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä

38. Voimaantulon 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin

39. Voimaantulon 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

kyllä pääosin

40. Voimaantulon 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei

**42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-
maakuntien toimintana?**

-

**43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa
uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?**

kyllä pääosin

**44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään
muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän
kohdalla, jota kommentoit.**

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Uudistuksen kaikissa vaiheissa ja toimeenpanovuosina tulee uudistuksen rahoitus turvata kokonaisvaltaisesti. Siirtymävaiheen muutoksiin on varattava riittävät taloudelliset mahdollisuudet sekä henkilöstöresurssit.

Erityisesti sosiaali- ja terveystoimen ulkopuolisten, jäljelle jäävien muiden kuntaorganisaation tehtävien tarvittavaa rahoitus tulee taata oikeudenmukaisesti. Erityishuomiota tulee kiinnittää ICT- ja potilastietojärjestelmämuutoksiin, sekä niiden kustannuksiin sillä jo nykyisellään alueilla on keskenään erilaisia järjestelmiä palveluille ja toiminnanohjaukselle. Edetessään hallinnollisesta integraatiosta toiminnalliseen integraatioon, tulee sote-uudistus jo pelkästään Uudellamaalla olemaan merkittävä sosiaali- ja terveystoimen tiedonhallinnallinen koetinkivi. Uudistuksen onnistuneen toimeenpanon välttämättömänä edellytyksenä on, että tiedonhallinta saadaan tukemaan uusia rakenteita ja toimintatapoja. Sovittujen mittareiden mukaista tietoa palveluntuottajien toiminnan laadusta, läpinäkyvyydestä, vaikuttavuudesta ja kustannuksista tulee olla avoimesti saatavilla. Tämä tieto on merkittävä sekä perus- että erityisesti erikoissairaanhoidon omistajaohjauksen työkalu.

Uudenmaan erillisratkaisun osalta on lisäksi huomioitava, että esimerkiksi Itä-Uudenmaan sote-
maakunnan valmisteluun osoitettavat resurssit edellyttävät merkittäviä henkilöpanostuksia alueen peruskunnilta ja erityisesti Porvoon kaupungilta. Asetun aikataulun kireys ja todennäköiset resurssisiirrot voivat merkittävästi vaikuttaa myös peruskuntien kykyyn suoriutua lakisääteisistä palveluvelvoitteistaan nykyisissä sote-organisaatioissa. Haaste on myös se, että hallinnollinen valmistelu voi tosiasiallisesti käynnistyä vasta, kun uudistusta koskeva lainsäädäntö on hyväksytty eduskunnassa.

Kuntien näkökulmasta keskeinen kysymys on uudistuksen voimaantullessa kuntien omistukseen jäävien toimitilojen käyttö sote- palveluiden tuottamiseen siirtymäkauden vuokrajärjestelyn (3+1 vuotta) jälkeen ja vuokrataso siirtymäkaudella. Keskeinen ongelma kuntien näkökulmasta on, että ne joutuvat olemaan pitkään epätietoisia siitä, tulevatko maakunnat hyödyntämään kuntien sote-

käytössä uudistuksen voimaantuloa hetkellä olevia tiloja siirtymäkauden jälkeen ja millä mekanismeilla ja hinnalla mahdollinen tämä hyödyntäminen toteutetaan.

Maakuntien perustamisen jälkeen maakunnat tulevat laatimaan palvelustrategiansa ja niihin pohjautuvat palveluverkkosuunnitelmansa. Tämä tulee todennäköisesti tapahtumaan mainitun siirtymäkauden lopussa. Tätä ennen kunnat eivät voi tietää omistuksessaan olevien toimitilojen tulevasta käytöstä, mikä todennäköisesti estää toimitilojen ylläpidon kannalta välttämättömiäkin investointeja. Ongelmaa korostaa, että kunnilla ei ole tietoa edes rajoituslain perusteella sosiaali- ja terveysministeriön luvalla toteutettujen ja tarpeelliseksi katsottujen investointien tulevasta käytöstä.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei pääosin

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden

rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

5 § seitsemän vuoden siirtymäaika, joka osaltaan betonoit olemassa olevia palvelurakenteita on liian pitkä. Kun tasausta joka tapauksessa tarvitaan niin olisi perusteltua luoda malli, jossa siirtymäaika lyhennetään ja osa käytettävissä olevista euroista käytettäisiin siirtymäajan aikana pahimpien ongelmien poistamiseen.

Toiminnallisen kehittymisen näkökulmasta tulee euromääräisen rajoittimen nostamista harkita ja pahimpien ongelmien poistamiseen kohdentaa määräraikaista erillisrahoitusta.

Edellä olevassa on kyse koko rahoitusmallin periaatteen toimeenpanosta. Rahoituksen perusta on tarvevakioitu sairastavuuteen perustuva ratkaisu ja mikäli tästä periaatteesta halutaan pitää kiinni niin siirtymäaika tulisi lyhentää ja "rajoitinta" kasvattaa

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Sen lisäksi, mitä edellä muissa kohdissa on mainittu rahoituslakiin ja sote-maakuntien rahoitukseen liittyen on syytä selvyudeksi todeta, että kuntien talouden ennakointi voi jossain määrin selkeytyä sotekulujen muutosherkkyyden poistuessa, mutta haaste siirtyy maakuntiin. Esityksessä nyt mallinnettu peruskunnan rahoituspohja muodostuu joka tapauksessa epävarmaksi ja herättää kysymyksen, mikä on tulevaisuuden kunta. Viime vaalikaudella aloitettua "Tulevaisuuden kunta" – työtä on välttämätöntä jatkaa.

Eryteisesti uudistuksen voimaantuloavuodesta eteenpäin kuntatalouden todellinen tilanne on epävarma ottaen huomioon samanaikaiset muut suunnitellut reformit (oppivelvollisuuden laajentaminen, hoitajamitoitus jne.) sekä mahdollisen monialaisen maakunnan valmistelun. Kuntien vaikuttamismahdollisuus taloutensa tasapainoon heikkenee, samoin kuin mahdollisuus vaikuttaa kunnan elinvoimainvestointeihin velkojen ja vastuiden jäädessä pienenevällä rahoituspohjalla hoidettaviksi. Lainanotto- ja investointikyky vaikeutuu ja kuntien (toiminta- ja) vuosikatteet muodostunevat kroonisesti alijäämäisiksi muutoksen myötä poistojen suhteellisen osuuden kasvaessa. Kuntien taloudellisen asema ei saa kriisiytyä sote-maakuntaudistuksen johdosta.

Edellä kuvattu skenaario kuntien rahoitusaseman muutoksesta voi muodostaa paineen korottaa kunnassa kunnallisveron, tai vähintään kiinteistöveron sekä lisäksi maksutuottojen osuutta rahoituksesta. Samoin toimin voidaan sote-maakunnassa kasvattaa valtionrahoituksen rinnalle jäävää tulopuolta asiakasmaksuista sekä pelastuslaitosten osalta sen palvelumaksuista. Kokonaisuutena toimenpiteet voivat aiheuttaa kuluttajalle ei-toivotun kokonaisvaltaisen kustannusten nousun.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (Hyte) jäisi kuntien tehtäviksi ja näiden tulisi sisällyttää strategiseen suunnitteluunsa hyte-työn edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Työtä tehtäisiin yhteistyössä sote-maakuntien kanssa. Hyvinvointikertomuksesta ja -suunnitelmasta säädetään 7§ ja sen mukaisesta Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimesta rahoituslain 15§:ssä.

Sote-maakuntien laskennallinen rahoitusmalli perustuisi voimaantulovuoden jälkeen pääosin tarveperusteiseen ja olosuhdetekijät huomioivaan rahoitukseen. Sen mukaan maakunnille myönnettäisiin valtion rahoitusta sote-maakunnan asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, saamenkielisyyden sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien perusteella. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella maksettava osuus liikkuisi noin yhden prosentin tuntumassa. Hyte-lisäosan painoarvon tulisi olla merkittävästi prosenttia suurempi, jos aidosti halutaan vastata ennaltaehkäisevään uudistuksen tavoitteeseen. Hyte-työssä tulisi myös huomioida kuntakokoluokittain käytettävissä olevat resurssit, ts. lisäosan painotuksia tulisi miettiä kunnan resurssien suhteessa.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Keskeiset huomiot tuotu esiin aiemmissa avoimien kysymysten kohdissa.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä pääosin

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Kun kunnallisverosta kategorisesti leikataan määräajaksi 12,63 %-yksikköä pitää samanaikaisesti huomioida, ettei yksittäinenkään kunta ajaudu tästä itsestään riippumattomasta syystä kriiskuntamenettelyyn.

On perusteltua ottaa maakuntaverot käyttöön huolellisen ja riittävän valmistelun jälkeen.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei pääosin

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

kyllä pääosin

66. Onko terveydenhuollon järjestämismääräysten jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämismääräisy, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämismääräisy; 4, 5 ja 10 §)?

ei pääosin

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

kyllä

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Uudenmaan erillisselitys on yhtäältä perusteltu kun asiaa tarkastellaan vaikuttamismahdollisuuksien ja kokonaisuuden hallinnan näkökulmasta sekä väestömäärä huomioiden, mutta samalla on todettava, että palvelujen yhdenvertaisen turvaamisen näkökulmasta on muodostumassa uusia rajoja, jotka eivät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen näkökulmasta ole tarkoituksenmukaisia. Uudenmaan alueiden väliset erot sote-palveluiden kantokyvyssä tulevaisuuden palvelutarpeeseen nähden eivät ole vaivatta sopusoinnussa nyt tehtävän aluejaon kanssa.

Yhteistoiminta eri alueiden välillä tulee olemaan välttämätöntä. Uudistuksen ytimessä ovat integroidut palvelut. Syntyvässä tilanteessa riskinä on, ettei integraatio palvelujen käyttäjän näkökulmasta toteudu.

Hyvää on, että HUS kokonaisuus kyetään säilyttämään.

Erillisselityksen jatkovalmistelusta, toisin sanoen Helsingin ja Uudenmaan maakuntayhtymän ja sote-maakuntien välisestä työnjaosta, tulee laissa nyt esitetysti myös aidosti sopia osapuolten kesken hyvässä vuoropuhelussa ja tiiviissä yhteistyössä. Tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriön tulee osaltaan ohjata valmistelua niin, että sote-maakuntien välillä ja sisällä voi optimaalinen palveluiden saatavuus (palveluverkko) toteutua asuinpaikasta riippumatta.

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä pääosin

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Tältä osin viitataan jo sote-maakunnan arviointimenettelystä kysymyksessä 11 lausuttuun liittyen taloudellisiin tai toiminnallisiin edellytyksiin.

Sote-maakuntarakenteen muuttamisen edellytykset ja muutosprosessi noudattavat pitkälti kuntarakennelaissa omaksuttuja periaatteita, mutta ne ovat kuitenkin monin kohdin väljempinä kuin muutettaessa kuntajakoa (ei esimerkiksi edellytetä muutosta valmistelevaa erillistä yhdistymishallitusta ja maakuntien välistä yhdistymissopimusta). Merkittävä ero on, että niin sanotut pakkoliitokset olisivat lakiluonnoksen 10 §:n nojalla huomattavasti helpommin toteutettavissa kuin kuntaliitoksissa. Näin siitä huolimatta, että sote-maakuntien perustamisen taustalla on halu luoda taloudellisesti ja toiminnallisesti kuntia vahvempia itsehallintoalueita.

Mainitun lain 3 §:n mukaan myös valtion viranomaisten toimialueiden tulee lähtökohtaisesti perustua maakuntajakoon mainitussa säännöksessä säädetyllä tavalla. Sote-maakuntajaon vaikuttaessa muihin aluejakoihin sote-maakuntajakoa ei voi tehdä pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluiden näkökulmasta. Muut aluejaot eivät voi olla alisteisia sote-rakenteille, eikä soten ja pelastustoimen rakenteita ja niiden toimivuutta/toimimattomuutta tule käyttää maakuntienvaihdosmenettelyn välikappaleena vaan tähän tulee luoda ratkaisu, jota tässä lausunnossa esitetään sote-maakuntalain 3§:n muutosehdotuksessa.

Näin merkittävässä asiassa tulisi olla säädettyinä valitusoikeudesta ja täytäntöönpanokielloista erityisesti siksi, että lakiehdotuksen mukaan muutoksesta voitaisiin päättää valtioneuvostossa jopa alueiden itsehallinnon vastaisesti. Tämän arviointi tulee tehdä perustuslain valossa valmistelun edetessä.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Uudistuksen kuntavaikutusten arviointia mm. kuntien rooliin, toimintaan, talouteen ja elinvoimaan on tarkennettava. Uudistuksesta aiheutuvat merkittävimmät talouden muutosvaikutukset kohdistuvat kuntatalouteen ja ne voivat aiheuttaa suuria muutoksia kunnan verotulojen ja valtionosuuksien suhteeseen, kuntien talouden tasapainoon ja rahoitusasemaan. Kunnan ei tule joutua kriisikuntamenettelyyn sote-maakuntaudistuksen vuoksi.

Uudistuksen suoria ja välillisiä vaikutuksia kuntiin ja kuntien edellytyksiin vastata niille jäävistä tehtävistä tulisi arvioida tarkemmin ja monipuolisemmin. Tätä kautta olisi myös jatkovalmistelussa paremmat edellytykset löytää keinoja kuntia koskevien kielteisten vaikutusten rajoittamiseen, sekä niiden aiheuttamien riskien hallintaan.

Vaikutuksia on tarkemmin kuvattu lausunnon aiemmissa vastauksissa.

Esityksen mukaan uudistus aiheuttaisi vähintään noin 550 miljoonan euron kertaluonteiset kustannukset vv. 2021-2023. Kuluja muodostuisi hallinnollisten muutuskustannusten ohella (mm. sopimukset), maakuntien ICT-järjestelmistä ja harmonisoinnista, palkoista ja asiakasmaksujen rinnastettavuudesta sekä kiinteistöistä. Arvioinnissa on näin huomioitu karkealla tasolla jokseenkin merkittävimmät sote-maakunnille kustannuksia aiheuttavat tekijät, mutta kunnille ja kuntayhtymille kustannuksia aiheuttavia tekijöitä on listattu ainoastaan suurpiirteisesti. Esitettyjen euromääräisten arvioiden keskeisenä heikkoutena voidaan pitää sitä, että esitetyt arviot pohjautunevat ainakin osittain edeltävän hallituskauden aikaisen valmisteluun, ja on ilmeistä, etteivät ne kaikilta osin vastaa nyt esitysluonnoksen mukaista tilannetta pelkästään yleisen kustannustason nousun myötä.

Arviota muutuskustannuksiksi tulisi jatkovalmistelussa tarkentaa yhdessä kuntatoimijoiden kanssa. Erityisesti jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota kunnille aiheutuviin kustannuksiin, joihin tulisi myös varata täysimääräinen valtion rahoitus. Kunnille aiheutuvien kustannusten arvioinnissa tulisi huomioida suorien, muutosten valmistelusta ja tehtävänsiirtojen toteuttamisesta aiheutuvien kustannusten lisäksi, myös välilliset kustannukset. Lisäksi tulisi arvioida ja tarkentaa tapaa, jolla toteutuneet kustannukset korvataan kunnille.

Kokonaisaikataulua ja vaiheistusta koskevassa uudelleenarvioinnissa tulisi pyrkiä ratkaisuihin, jotka eivät tarpeettomasti kasvata uudistuksesta aiheutuvia kertaluonteisia tai pysyviä muutuskustannuksia.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

kyllä pääosin

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Ei lisättävää aiemmin esitettyyn

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

Keskustelut P-HHYKY:n kanssa Pukkilan kunnan tilanteesta ja sen vaatimista toimenpiteistä

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

kyllä

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

Vastauksen näkökulma on lausunnon antajan näkökulmaa laajempi, tilanteessa jossa on mitä erilaisempia palvelujen ulkoistussopimuksia. Euromääräinen arvo on laskettavissa esim sopimusten irtisanomispykälien mukaisista korvauksista

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

talous

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen "sote-maakunta" korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Rehula Juha
Pukkilan kunta